

Marco Smedberg, *Första världskriget* (Lund: Historiska media 2014), 396 s.

Våren 1917 stupade den ostpreussiske artillerilöjtnanten Willi Bachman på västfronten. Han är den första personen som läsaren möter i Marco Smedbergs bok *Första världskriget*. Att just Bachman är utvald beror på att han var författarens mormors bror, en bra påminnelse om att det Stora kriget inte är så långt borta som vi kanske upplever det. Inom parentes sagt så avled de två sista brittiska veteranerna från kriget för bara något år sedan. Mycket riktigt påpekar författaren också den nära kopplingen mellan de båda världskrigen och snart sagt alla politiska konflikter som världen plågas av i dag. Det torde visserligen inte vara någon nyhet men förtjänar likväl att uppmärksammas

Bokmarknaden har det senaste året nästan översvämmats av mer eller mindre nyskapande böcker om detta krig, men denna bok är så vitt jag kan se den enda som är skriven på svenska. Peter Englund's bok *Stridens skönhet och sorg* (2008) behandlar visserligen samma krig men rör sig om personliga berättelser. Smedbergs bok är en mer klassisk berättelse på knappt 400 sidor och har en tydlig aspiration på att bli ett svenskt standardverk. Hela krigsförloppet skildras, från de beryktade skotten i Sarajevo till krigsslutet fyra och ett halvt år senare, men boken slutar inte där utan tar även upp fredsförhandlingarna, spanska sjukan och arvet från kriget som ledde fram till nästa världskrig. Ambitionen är tydligen att verket ska vara heltäckande och här har författaren lyckats väl. Framställningen följer i stort sett tidsaxeln och alla viktiga händelser finns med men även striderna vid mindre kända fronter som i Afrika, Kina, Mesopotamien, Mellanöstern, Balkan och Alpfronten beskrivs. Boken är i huvudsak en slagfältshistoria, men även utvecklingen på hemmafronterna berörs. Ett par svenska krigsdeltagare skymtar också förbi. För en svensk läsare är beskrivningarna av krigshändelserna i Östersjön av särskilt intresse.

Författaren är tidigare officer i pansartrupperna, ledamot av Krigsvetenskapsakademien och har varit redaktör för tidskriften *Militär historia*. Han är också filosofie magister i historia. Detta är hans nionde bok och han har i sin tidigare produktion delvis behandlat samma ämne. Han är därför väl skickad att förklara teknikaliteter och förändringar i krigföringen, dock utan att förlora sig i detaljer. Sjökriget, skyttegravskriget och kriget i luften får sina beskrivningar, liksom användandet av stridsgaser, utvecklingen av stridsvagnar och införandet av stormtrupper, det vill säga särskilt tränade, utrustade och inte minst välmotiverade elitsoldater. Även den ekonomisk-industriella krigföringen och det civila samhällets totala mobilisering i krigsansträngningarna framgår. Illustrationerna är få men välvalda medan kartmaterialet är mycket bra. Det vore omöjligt att begripa till exempel kriget till sjöss utan lättbegripliga kartor och denna bok har 33 sådana.

Författaren skiljer inte på källor och litteratur, vilket heller inte torde vara nödvändigt i denna typ av bok och anger drygt 270 olika verk som har använts. Så vitt jag kan se så är det senaste av de använda verken utgivet så sent som 2013. Bland litteraturen finns ett antal ögonvittnesskildringar som också infogas i texten för att på ett bra sätt göra textmassorna mer lättsmälta. Notapparaten är inte omfattande men motsvarar kraven. Direkta citat är noggrant angivna. Bilagorna innehåller förklaringar om förbandsorganisation, artilleriets verkan och utveckling, förluster och flygförbandens organisation. En bilaga behandlar även och ovanligt nog romaner och filmer om kriget. Det finns också en lista på främmande ord och förkortningar, som jag dock tycker kunde ha varit betydligt mycket längre samt en mycket nyttigt kronologi på sju sidor över hela kriget. Språket är genomgående lättfattligt och rakt, förhoppningsvis även för den läsare som inte är van vid terminologin.

För en läsare som inte är särskilt bekant med ämnet utgör boken en bra sammanfattning och för den som är väl inläst på ämnet en bra handbok när man vill kontrollera fakta, utveckling eller årtal. Om boken verkligen kommer att bli ett svenskt standardverk i ämnet återstår att se men möjligheten finns.

Armémuseum

THOMAS ROTH

Nils Fabiansson, *Historien om västfronten: I spåren av första världskriget* (Stockholm: Norstedts förlag 2014). 384 s.¹

Det har väl knappast undgått någon historiskt intresserad att 100-årsminnet av det första världskrigets utbrott uppmärksammades under år 2014 och att vi kan förvänta oss ett så att säga rullande 100-årsminne fram till år 2018. Till detta 100-årsminnes bokflod hör Nils Fabianssons bok där han på olika sätt följer i krigets spår där en gång västfrontens skyttegravar löpte. Det är resultatet av ett mångårigt intresse hos författaren som nu samlats i en bok.

Fabianssons bok är i sin grundstruktur upplagd som en guidebok, men den innehåller mycket mer än vad man kan förvänta sig av en sådan. Snarast kan man säga att bokens grundstruktur är lite bedräglig och tenderar att skymma det rika innehållet.

Varje del av västfronten har ägnats ett särskilt kapitel: Flandern, Artois, Somme och så vidare ned till och med Elsass. Författaren har tillbringat åt-

1. Då Nils Fabiansson är redaktionssekreterare vid *Historisk tidskrift* har denna recension administrerats enbart av redaktören. Reds anm.